

ABONAMENTUL
 Pe un an . . . 24 Cor.
 Pe 6 luni . . . 12 "
 Pe 3 luni . . . 6 "
 Anul de Duminică
 Pe un an . . . 4 Cor.
 Pentru România și
 America . . . 10 Cor.
 Anul de zi pentru Ro-
 mânia și străinătatea pe
 un an . . . 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
 și **ADMINISTRAȚIA**
 Deák Ferenc-utca 20.

INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Manuscripte nu se în-
 polază.
 Telefon pentru oraș și
 comitat 502.

Ucazul satrapului Apponyi.

(*) Satrapul departamentului — maghiarizarea nu se mulțamește cu asprimea legii sale școlare, ci a dat acum și un ucaz, în virtutea căruia învățătorii confesionali să poată fi șicanați și terorizați până la desnădăjduire, în cel mai scurt timp.

Se înțelege, presa patriotică întâmpină cu mare însuflețire acest nou ucaz dat ungurimeii drept dar de Crăciun.

Noi protestăm din răspuțeri și nu ne îndoim, că îndată ce se va redeschide parlamentul, harnicii noștri deputați vor face interpelarea cuvenită.

»Dacă mă vor lăsa să lucrez liniștit, peste câțiva ani fiecare copil din țara asta va vorbi ungurește«, — așa a zis Apponyi alaltăieri în parlament. Ceeace pe românește însemnează: Să mă lăsați numai la putere și în câțiva ani desființez toate școlile naționalităților. Programul lui Apponyi nu se poate adevăra decât pe ruinele școlilor naționalităților.

Poruncă aspră a dat ca în clasa I de pildă copiii naționalităților să știe conversa ungurește despre: 1. părțile principale ale corpului omenesc și despre mișcările acestor mădulare; 2. despre familie, viața familială, părinți, frați și rudeniile mai apropiate; 3. ocupația copilului, scularia, culcarea, îmbrăcarea, hrana, participarea la nunca din familie, jocurile, rugăciunea, somnul...

Numai visul și tâlcuirea lui I-a uitat marelă iezuit.

Nu cine a învățat pedagogie și se pricepe în ale sistemelor didactice, dar orice om laic înțelege, că într-o școală elementară, în clasa I, unde ai a face cu copii fragezi, și în limba lor maternă e greu să duci conversațiune despre atâtea chestiuni. Dar asta ar implica știința prealabilă a mii de noțiuni, despre care copiii numai d'aci încolo au să știe. A le cere în clasa I și într-o limbă străină pentru copii, însemnează nici mai mult nici mai puțin decât să nu mai dai răgaz copiilor să învețe o rugăciune în limba maternă, ori să învețe a scrie și ceteri, fie cât de slab, iar de socoteli, învățământ intuitiv nici pomană.

Iată ce fel de pedagog, iată ce uman și binevoitor ne este contele Apponyi.

Dar să mergem mai departe. Să vedem ce ne cere în clasa VI-a elementară!

Pretinde ca învățătorii să converseze cu elevii despre 1) comună, administrație cercuală și comitatensă, despre catastră și cartea funduală, despre dări, despre obligativitatea școlară și militară; despre rege, legislațiune și justiție (căci este și de asta!) 2) din sfera igienei; 3) versuri religioase și patriotice (mai ales de acestea!) 4) învățarea, predarea și analizarea poeziilor eroice...

Aleagă Apponyi din sânul ori cărei națiuni (afară de cea maghiară) un juru de pedagogi și dacă aceștia nu vor declara că ucazul de mai sus este o monstruoșitate, de seară și totdeauna voi zice Tatăl nostru ungurește și mă voi închină lui — Kosuth-Tatăl!

Cum adevărat? Pe băiețașii din Pârnești învățătorii români să-i poată învăța atâtea carte?

Cu cei din clasa I să vorbească ungurește despre o sumedenie de lucruri, iar cu cei din clasa VI (?) formal discuție parlamentară?!

Adevărat, Apponyi se bazează pe — lege. Legea făcută tot de el. Și tot în virtutea legii, ascultați ce-i așteaptă pe învățătorii cari nu vor ști să arate rezultatul dorit de Apponyi: »Neținerea planului de învățământ ministerial ori ținerea a mai puține ore, tocmai așa ca neînvățarea cu succes a limbii maghiare, dacă se poate reduce totul la vina învățătorului, constituie pentru învățător transgresiune disciplinară... Iar dacă vinovată ar fi autoritatea a cărei putere se întinde peste mai multe școli, ori s'ar stabili partea de răspundere și a preotului, aplicarea pedepsei are să se execute cu asprime...«

Cine știe cât pățimesc și în prezent învățătorii și preoții noștri pentru școală, își poate da seamă și de efectele ucazului apponyian.

Legii lui Apponyi trebuie să ne supunem, că n'avem încotro. Tălmăcirea ce singur face legii sale, ordinațiunei acesteia, pe care nici un bașibuzuc n'ar iscăli-o, ne place însă a crede că autoritățile noastre competente vor opune cea mai hotărâtă și mai demnă remonștrare.

Să se arate consilierilor pedagogi din jurul lui Apponyi că ceeace pretind dela școlile naționalităților este ori — aberațiune, ori atac mascat pentru desființarea cât mai grabnică a învățământului nostru național.

Iar noi nici pe una nici pe alta nu-i permis s'o tolerăm fără a ridica protest solemn.

FOIȚA ZIARULUI TRIBUNA.

NOTIȚE LITERARE.

— Reviste și cărți. —

(R) »Convorbiri Literare«, pe luna Noembrie, pe lângă corespondența dintre G. Barițiu și M. Odobescu, despre care am amintit deja (într-un prim articol recent), publică interesante relațiunile despre tipografia lui M. Kogălniceanu dela Iași, comunicate de O. Lugoșanu. Foarte interesant studiul dlui C. Antoniadă despre Thomas Carlyle, al dlui N. L. Kostake (Soarele în mitologia română), Cr. Stăncovici (comerțul cu Austro-Ungaria), Const. Moisil (studii arheologice) și M. Tzigara-Samurcaș (țesăturile românești). D. Ștefan publică versuri, iar M. I. Chirleşcu o nuvelă (Focul).

»Luceafărul«, nrul recent, este dedicat lui Octavio, despre care dnul Oct. Tăslăuanu publică o conferință ținută în Sibiu; publică d'asemeni mai multe ilustrațiuni privitoare la marele artist. Din penza dlui Oct. Goga se dă o serie (Portret) iar dnul Al. Ciura dă o nuvelă (Pân și slugă).

»Ramuri« din Craiova, nrul pe Decembrie, se ocupă cu studiul, nuvele și poezii de D. Tomescu, Vulovic, C. Ionescu-Șișești, I. N. Soricu, Al. Ciuru etc. Remarcăm traduceri reușite (din ungurește) ale dlui Soricu.

»Revista Teologică« (pe Noembrie) aduce un foarte interesant studiu (Fost-au primii creștini din Ierusalim — comuniști) de Dr. N. Bălan, studiu scris cu multă competență, pe care să-l citească însă nu numai — teologii, ci orice cărturar român.

Tot așa de interesant este studiul (Din trecutul bisericii române) de Grăia, din penza căruia am citit și până acum multe lucruri interesante, desegropate din arhive. De zădărită atinge o chestie care, așa se vede, e menită să rămână multă vreme actuală: a doua căsătorie a preoților. Susține cu mult aparat că ar trebui permisă căsătoria preoților rămași văduvi.

Celelalte articole ce publică sunt d'asemeni dovezi că cei grupați în jurul acestei reviste muncesc cu zel și conștiincios.

Într-o notiță despre alegerile congrsuale, pe baza știrilor pozitive ce are, scrie: »S'au făcut abuzuri de putere, unli protop și au trimis preoților amenințări rușinoase, cari le fac a crede că nu trăiesc în biserică și n'al de a face cu păstori suferenți...«

În »Conferințe religioase« (articol scris de altfel cu multă pricepere) de P. Morușca, este o expresiune cri mai bine cuvânt rău folosit. Urmăvăm pentru că îi întâlnim foarte des și scriitorii noștri ar trebui să-și dea seama de greșala ce fac. Se scrie: »și îndușind, după puțină încă în fașă, pe cele vrășmașe«. Ar fi trebuit să se scrie *înăbușind*... Înăbușala este sinonim cu asudarea!

»Viața Românească« (nrul 10) e de 160 pagini, cuprins nu numai mult, dar și interesant, variat și instructiv. Remarcăm articolul dlui C.

Stere: Pe terenul principiilor, care tratează chestie actuală și la ordinea zilei azi în România (chestia agrară); studiul dnei Isabela Sadoveanu despre Thomas Carlyle; Cronica externă de dl I. G. Duca, »Luminița«, nuvelă de I. Agărbiceanu; »Ce are publicul dela un deputat«, schiță umoristică, dar care cuprinde multe adevăruri, de D. Pătrășcanu, poeziile dlui M. Codreanu și Gh. din Moldova, studiul literar al dlui G. Ibrăileanu despre Caragiale, cronica artistică de Spiridon Antonescu; sunt apoi corespondențe despre viața românilor din Bucovina, din Ardeal, și alte lucruri mai mărunte, dar tot interesante, ca »Miscelaneu« și multe recenzii.

»In cestiunea agrară« este titlul unei interesante lucrări a dlui I. G. Bibicescu, fost publicist, director la Banca Națională din București. D-na se ocupă de mult cu această chestie mare și încă tot actuală. În prefața cărții sale citim:

»La anul 1882, în luptă contra legii din anul 1872 a tocmelilor agricole, combătând pe proprietarii intrunșiți la Iași — și erau 700 — care susțineau să rămână în ființă acea lege, căci li-se părea că singurii ea le garantează munca moșilor, ziceau: »Privilegiuții legii tocmelilor agricole au vorbit. Ei au cerut Camerilor a lăsa în ființă actiua lege: *Satenii tac, dar... plâng. Dea Dumnezeu să nu fie silii să vorbească!*...«

Dl Bibicescu fusese însă proroc: țărani vorbiră în primăvara anului 1907 și pământul țării se roși de sânge.

La cele zise și scrise în trecut, Dl Bibicescu a mai adăugat o coală, în care arată cum sunt

Congres socialist român. Comitetul central român din Arad al partidului social-democrat din Ungaria convoacă al IV-lea congres al secțiunii române a partidului social-democrat din Ungaria, care se va ține la Arad în sala cea mică dela casa orașului, în zilele de 9 și 10 Ianuarie n. 1909 (a 3-a și a 4-a zi de Crăciunul românesc), având la ordinea zilei raportul comitetului, absolvirea și alegerea comitetului, sufragiul universal și organizația partidului.

Imperiul habsburgilor și politica românilor.

De C. Stere.

»Dacă Austria n'ar fi existat, ar fi trebuit inventată».

Fr. Palacky.

Evenimentele se precipită.

Triumful neașteptat al revoluțiunii și proclamarea constituțiunii în Imperiul Otoman, introducând poporul în familia națiunilor libere, nu l-au putut feri de grele încercări.

O agitațiune teribilă a cuprins toate popoarele din Balcani și din țările vecine, — toate chestiunile ce stăteau în vreme întunecată, amenințătoare, orizontul politic în acest colț al Europei au fost deodată puse la ordinea zilei: Independența Bulgariei, căile ferate orientale și anexarea Cretei; anexarea Bosniei și Herțegovinei, problema Macedoneană, soarta Serbiei și a Muntenegrului și chestia Dunării; »Votul plural» și chestia naționalităților din Ungaria; tulburările din Praga, Viena, Triest, etc. etc.

Ce ne pregătește ziua de mâine, ce ne așteaptă vara viitoare?

Toate aceste întrebări, în afară de orice megalomanie politică, ne privesc atât de aproape, pot avea atâtă înrăurire hotărâtoare asupra întregului nostru viitor, în atât orice om politic, chiar orice cetățean nelipsit de simțul răspunderii, nu se poate dispensa de datoria de a se orienta în acest labirint inextricabil de probleme complicate și de conflicte ireductibile de interes.

O împrejurare deosebită dă o gravitate excepțională situațiunii.

Cu toate că corpul națiunii române e politicește tăiat în patru trunchiuri deosebite, orice om politic român, și de ori unde, — lăsând la o parte orice visuri »daco-române», — nu poate despărți problema politică locală, pentru v'ore parte a României, de interesele superioare de conservare și propășire ale neamului întreg: în ciuda tuturor hărselilor nu numai că avem astăzi o viață sufletească națională comună, dar istoria,

deposedați și înșelați țărani. D-sa invoacă chiar pe actualul ministru E. Costinescu, care a dat alarmă încă în anul trecut, într'un remarcabil discurs din Cameră. Dl Bibicescu, înmă căldă, insistă deci să se leculască răul din rădăcină, pentruca să nu se mai întâmple vre-o nenorocire. Arată și modalitatea: punând frâu rapacității străinilor și executându-se legi în ființă.

Pentru binele țării, dorim ca cele spuse de dl Bibicescu să se realizeze.

H A Z.

Analiza unei propoziții.

Profesorul: Elevul Șloim să ne dea o propoziție.

Șloim: Iacă, vacă, ari coadă.

Prof.: Bun, acum analizează.

Șloim: Iacă? este subiect, fiindchi stă la cap dila propoziție.

Vacă? vacă ci să fie! Vacă est! predicat fiindchi vini îndată dipi subiect.

Ori, ori? ori ci să fie? nu poate fi altceva dichit conjuție fiindchi, pentru chi, leagă pi vacă di coadă.

Coadă? coadă ce se fie di chit verb? pentru chi, faci o mișcare.

și pentru viitor, a contopit destinele noastre într'o singură problemă de viață și de moarte, a ființei noastre etnice însăși, pentru toți românii, fără deosebire, indiferent de cadrul politic în care am fi cuprinși unii sau alții...

Și până acum nediscutabil, centrul de gravitate al vieții noastre naționale a fost aici, în regat. (Nu ne privesc aici neajunsurile sau greșelile politicele noastre).

Eră, deci firesc ca asupra acestui regat să cadă, în primul rând, răspunderea viitorului neamului românesc întreg. Și tot atât de firesc eră ca, — printr'un fel de acord tacit, sau mai bine zis, prin combinarea și echilibrarea spontană și naturală a forțelor naționale — toate grupurile răslele ale neamului să-și potrivească pasul, mai mult sau mai puțin, cu direcția mersului nostru istoric comun, imprimată din regat. Astfel se determină rezultanta istorică a acțiunii noastre politice naționale, în sensul cel mai larg al cuvântului, în vederea scopului comun de conservare și propășire.

Dar acum se naște întrebarea, ar putea oare frații noștri de peste munți să lea în momentul de față asupra lor vre-o inițiativă de acțiune, în afară de linia noastră de conduită de până acum, și astfel să-și asume și răspunderea destinului nostru, deplasând centrul de gravitate al vieții naționale?

E departe de mine gândul de vre-o lăvialuire sau reprobare.

Când este vorba despre rezultanta de acțiune a unui popor împrăștiat între mai multe țări, înrăurirea hotărâtoare întotdeauna va avea raportul de putere, adică de vigoare și destoinicie, între diferitele elemente constitutive ale aceluia popor.

Primul pas e firesc să fie dat celui mai vrednic dintre ele, celui mai sănătos, mai energic, mai cult, mai conștient, mai bine organizat, cu conducerea mai luminată și mai talentată, — celelalte »vor țineă alinearea».

Orice lamentații ar fi de prisos. Zăvistia nevolnică n'ar putea constitui o forță morală.

Și, la urma urmelor, numai conștiința proprie a fiecăruia poate hotărî asupra măsurii de răspundere ce vrea să-și asume.

Dar hotărârea trebuie luată în cunoștința de de cauză, după judecata matură asupra tuturor elementelor problemei, cu toată pătrunderea gravității acestei răspunderi.

În rândurile ce urmează voi căuta să elucidiez unele laturi ale problemei, în ce privește acțiunea românilor din Statul Ungar.

Dacă n'isi odată au ne-am crezut în drept să dăm »îndrumări» românilor din țările vecine, am socotit însă de datoria noastră de a ne spune cinstit părerea, fără să pretindem rolul de oracol, — și mai ales când, în realitate, nu e în joc numai o simplă »chestie internă», ci viitorul nostru al tuturor.

Chiar dacă această părere nu va fi ținută în seamă și va servi numai ca să întărească, mai în cunoștința de cauză, hotărârea contrarie, ea totuși chiar prin aceasta va fi utilă.

În acțiunea lor politică conducătorii unui popor trebuie să țină seama înainte de toate de situațiunea reală, de raportul real al forțelor ce sânt în joc.

Aspirațiunile ideale ale unui neam sunt de sigur și ele o imensă forță reală, ce nu poate fi nesocotită, dar nimic nu poate zădărnici atât de mult aceste aspirațiuni ca disprețul realității.

Politica nu e o poezie sau vre-o arhitectonică de visuri eterne, ci truda și lupta de toate zilele, în care mecanica brutală de forțe materiale și de interes »prozaice» pregătește ori când vizătorului o deșteptare plină de amărăciune și dezamăgire...

Suntem datori dar, în acest moment critic al istoriei noastre, să privim bărbătește în fața realității, oricât de crudă ar fi ea.

Evenimentele din urmă au provocat multă iritațiune împotriva politicii interne și externe a Imperiului Austro-Ungar, o vie agitație anti-austriacă. atât în regat, cât și peste munți, atacuri împotriva »Vienei» apelări la alianța cu Sârbii, Muntenegrenii, Turcii, etc...

E departe de noi de a tăgădui legitimitatea sentimentului de revoltă scufletească ce se dă pe față în aceste manifestări.

Dar ce obiectiv ar putea să aibă politica anti-

austriacă: războiul irredenta română, dislocarea Imperiului Habsburgic în favoarea noastră?

Patem urmări aceste scopuri? Și dacă vom lăsa chiar la o parte chestiunea de putere, avem interes să le urmărăm?

Am pus înadins astfel întrebarea pentru a vădi de îndată, că nu suntem numai în fața unei chestiuni pur românești sau exclusiv Austro-Ungare, și nici măcar a unei chestiuni ce ar privi numai Orientul European, — ci în fața unei probleme europene, în toată puterea cuvântului.

Multă vreme a fost la modă de a vorbi despre »dezagregarea» Imperiului Habsburgic, despre lipsa de coeziune a acestui »conglomerat poli-giot», în care forțele centrifuge nu sunt reținute vremelnice, decât de venerațiunea popoarelor îndușmănite între ele pentru bătrânul monarh, etc.

Din acest punct de vedere se prezintă ca un adevărat miracol puterea de vitalitate, de care a dat dovadă în cursul veacurilor acest »conglomerat», care zilele acestea, fiind condus de un minister compus din niște obscuri »șefi de birou», în mijlocul atâtor dificultăți interne, și-a putut așipi, cu atâtă eleganță, un non »corp străin», o regiune mai întinsă ca toată Moldova, (de vre-o 50.000 kilometri pătrați, cu aproape două milioane locuitori). Și »schimbarea de regim» survenită în acest moment critic, prin cari ați »obscuri șefi de birou» au luat locul celor dintăiu, par'că n'a afectat de loc fermitatea, siguranța, preziziunea atitudinii și a acțiunii politice!

Arată aceasta un organism politic lipsit de vigoare și de viață?

Acum câțiva ani dl René Henry, într'o carte recomandată publicului, în prefața de Anatole Leroy Beaulieu și încoronată de Academia franceză, — ceace ne atestă nu numai valoarea pur teoretică a lucrării ei și însemnătatea ei politică, ca manifestarea opiniei publice franceze, — analizează pe larg atât ipoteza dislocării imperiului habsburgic, cât și ipoteza împărțirii sale între statele vecine, și demonstrează toată înalțata acestor speculațiuni, tot utopismal lor naiv!

În adevăr, pe deoparte, — din punct de vedere intern, — situațiunea politică a Austro-Ungariei este dominată de două fapte capitale:

Mai întâiu geograficește teritoriul imperiului se prezintă cu un caracter de unitate, admirabil delimitat și precizat: valea Dunării, în cursul ei de miloo, cu toți afluenții, ei, încadatră așa de natural de Alpi, munții Bohemiei, Carpați și țărmul Adriaticii, încât René Henry, cu drept cuvânt, spune:

»Austro-Ungaria — bazinul mijlociu al Dunării, cu dependențele sale ca Bohemia, Galiția și porturile necesare (ale Adriaticii) — are un teritoriu mai bine legat ca al multor alte state, al imperiului german între altele»².

Orice îngrădiri artificiale în mijlocul acestui teritoriu n'ar avea trăniciole, nu s'ar putea staține, din punctul de vedere strategic, nici din cel economic (ceace astăzi pentru viața popoarelor are tot atâtă însemnătate, dacă nu și mai mare, ca considerațiunea pur strategică), cel puțin în condițiunile actuale ale vieții internaționale.

În al doilea rând pe acest teritoriu, atât de unit geograficește, istoria a așezat o mulțime de grupări etnice, cari sunt destul de tari pentru a-și apăra dărji ființa națională distinctă, dar prea slabe pentru a putea trăi politicește izolate (fără să mai vorbesc aici de imposibilitatea, adesea materială, de delimitare a teritoriilor naționale și împletitura inextricabilă a intereselor economice).

Pe de altă parte din punctul de vedere internațional, situația politică a vechii monarhii dă-nărene e determinată de rolul ei, putem spune providențial: față de cele două mari tendinți istorice, ea se prezintă ca o garanție și pentru cei pe cari li amenință năzuința seculară a colosului rus spre Dardanele, precum și pentru cei ce se tem de Drang nach Osten al Germanismului.

Cunoaștem mai bine »pericolul moscovit», care pentru noi românii e și mai real. Politica țării, urmărită de veacuri cu atâtă tenacitate,

¹ René Henry. — Question d'Autriche-Hongrie et question «d'Orient». Paris, Librairie Plou.

² Loc. cit., p. 46.

această îndărătnică mișcare de apropiere de Targrad, nu e datorită vreunei fantezii trecătoare.

Nemărginita împărăție, ce s'a întins peste a pusa parte a rotundului pământesc, n'are nicăiri soces, nici spre marea liberă, și nici spre vreun port ce n'ar îngheța iarna, fiind țărnută de apele neospitaliere ale Oceanului Glacial sau ale celui Pacific, dela strămoșii de Behring până la Vladivostoc, sau de mările închise.

Nevoia de libertate, de acțiune și instictul de dominațiune împing astfel acest uriaș Imperiu, cu toată forța ce-l dă masa de 150 milioane, spre Constantinopol.

Dacă în fața rezistenței din partea Europei, Rusia un moment s'a gândit să-și deschidă drumul spre un port liber prin întreg continentul asiatic, tocmai țărnuturile mării Chineze — cea ce ne arată de altfel toată intensitatea acestei nevoi de stat — acum nu i rămâne altă cale decât spre Cornul de Aur.

(Va urma.)

Din România.

Comisia senatului la M. S. Regele. Duminică la orele 12 din zi, M. S. regele a primit comisiunea senatului, delegată a prezenta răspunsul la mesaj.

Comisiunea era compusă din doii Polizu Micurești, Di Bădărescu, N. Săveanu, Eug. N. Ghica, Gh. Gaetan, C. Cantacuzino-Pășcanu, Al. Vericeanu, T. Maiorescu, I. Cameniță, C. Olănescu, D. Protopopescu, I. Igiroșanu, general Iarca, Al. Comoniță, H. Fundățeanu, Dr. Drăgănescu, T. Dorănescu, D. Ștefănescu, St. Albu, T. Cincu și Pătrule Mareș.

Membrii comisiei au plecat în trăsură cu ceremonialul obișnuit, escortați de jandarmi călări. Comisiunea a fost salutată în curtea palatului de garda de onoare a palatului o companie din reg. Ilfov No 21 cu muzică și drapel.

M. S. regele a primit pe membrii comisiei în sala tronului, fiind prezenti A. S. Regală principele Ferdinand și doii miniștri afară de doii I. Brătianu, general Avărescu și Sp. Haret. Președintele comisiei a dat cetire adresei senatului.

Răspunsul M. S. regelui la Adresa Senatului

Adresei de răspuns la mesajul tronului din partea senatului, M. S. regele a răspuns prin următorul discurs:

Domnule președinte,
Domnilor senatori,

Din adâncul inimii vă mulțămesc pentru caldele urări de sănătate ce mi le aduceți din partea senatului. Singura Mea dorință este de a închină zilele ce Mi-le va mai dăruî Dumnezeu la temeinică întărire a orânduieșilor așezate cu atâta răvnă și greutate spre propășirea și fericirea iubitelui nostru popor.

Cu mare plăcere văd că senatul este hotărât a sprijini măsurile propuse de guvernul meu menite a îmbunătăți igiena publică și educațiunea cetățenească, a dezvoltă puterea noastră economică și a întări armata. În deosebi mă bucur că veți da concursul Domnilor Voastre pentru a înlesni aplicarea reformelor agrare și nu mă îndoiesc că veți și a ține o dreaptă câmpănă între interesele private și nevoile sociale. Mult este de dorit ca dobândirea de pământ să fie înlesnită celor ce-l muncesc, căci adevărata țară a unui stat se raiează pe îndeplinirea legitamelor interese ale mulțimei. Jertfele ce se cer întru acest sfârșit vor fi totdeauna cu prisos compensate prin creșterea siguranței și a binelui obșteac.

Primiți domnilor senatori, adâncă noastră recunoștință pentru sentimentele de iubire și devotament ce le rostiiți cu atâta căldură sufletească, Reginei, Mie și întregii mele familii.

În urma acestora, M. S. regele și A. S. R. principele moștenitor s'au întreținut mai mult

timp cu doii senatori în parte asupra diferitelor chestiuni la ordinea zilei.

Majestatea Sa avea înfățișarea sănătoasă și o dispozițiune.

La orele 1 comisiunea iese dela palat și se reîntoarce la Senat.

O medalie pentru principesa Maria. Ziarele parisian »Le Figaro«, spune că monetăria statului francez a bătut o medalie pentru A. S. R. principesa Maria a României. Pe una din fețele medaliei este săpat chipul principesei Maria, având pe cap căciula de astrahan a regimentului de roșiori pe care A. S. R. îl comandă. Pe partea cealaltă, A. S. Regală este reprezentată călare trecând în revistă regimentul. Ofițerii regimentului 4 de roșiori, au cerut autorului acestei medalii să le facă o sabie de onoare, pe care volesc să o ofere colonelului lor princiar. D. Cristescu autorul medaliei, elev al lui Fremiet și Victor Peter, celebrul gravori, a cizelat într'un mod fin și admirabil mânerul săbiei în fildeș și aur, garda este compusă dintr'o armonioasă împletitură de crini și ramuri de stejar, iar capul mânerului format dintr'un cap de vultur încoronat.

Răspunsul turcilor. Iată răspunsul pe care l'a primit președintele senatului român din partea președintelui senatului Otoman, la felicitările ce l'a adresat în ziua deschiderii parlamentului turc:

»Binevoii a primi și a transmite senatului român mulțumirile noastre cele mai călduroase pentru sentimentele amicale ce a binevoit să ne exprime.

»Senatul Otoman îl recunoaște toată valoarea și îl trimite din partea o salutare cordială.

Președintele senatului Otoman. Said.

Wekerle la Viena.

De o vreme încoaci, ministrii unguri sunt într'un adevărat pelegrinaj la Viena. Azi unul, mâine altul se prezintă la Burg și consfăturile cu împăratul țin cu orele.

Azi este în Viena, președintele conziliului, dnul Wekerle. Ziarele toate, atât dela noi, cât și din Austria spun că audiența de azi este de o mare importanță.

Este vorba adică de înlăturarea materiilor de o nouă criză pariametară, care amenință în Ungaria. Se știe că dintre făgăduielile cu cari au fost mulțumiți de ani de zile kossuthiștii, una, banca de emisiune independentă, a ajuns la scadență. Guvernul nu o mai poate trăgăna fără riscul de a se sparge baraca. Asta, firește, nu o vrea înainte de toate, dar nu o vreau nici cercurile din Viena, pentru că înainte de a risca o nouă criză, aceste cercuri mai au unele dorințe, foarte importante și foarte urgente, pe cari vreau să și le realizeze cu actuala majoritate. Intre acestea cea mai importantă este sporirea contingentului militar.

De aci plimbările la Viena și speranțele ungarilor, că, în strămoșia ei, Curtea din Viena va ceda în punctul băncii independente și mai ales, va face însemnate concesii militare.

Intr'adevăr în cercurile guvernului militar din Viena s'au pus deodată în discuțiune cunoscutele revendicări ungurești în armată. Și îndeosebi se susține că ministul de războiu, Schönaich, și-a pus toată influența spre a se satisfacă dorințele ungurești. Partidul social-creștin însă se împotrivesc, și spune că nu se va învoi la nici o concesie.

A doua chestie, care însă se leagă organic cu chestia militară, ar fi fuziunea partidelor din coaliție pe baza unui program 67-ist.

Guvernul crede, că în schimbul băncii independente și a unor însemnate concesii militare, ar isbuti să-și alcătuiască un singur partid, omogen, unitar, căci, cu actuala coaliție, în care se luptă între sine atâtea interese centrifuge, guvernarea nu mai este posibilă.

Corifeii kossuthiști nu se arată însă dispuși la aceasta, ei spun, că își moderează și așa toate pretențiile, nu mai să nu fie lipsiți de decorul dogmelor kossuthiste, pe cari își întemeiază popularitatea. Fuziunea o cer mai ales constituționalii în frunte cu Andrassy.

Fiind chestie deci numai de zile soluția, ar fi de prisos să intrăm în combinații asupra ei.

Discursul d-lui ministru Costinescu

rostit la Senat în ziua de 4 Decembrie 1908 cu ocazia discuției Mesajului.

Dl ministru al finanțelor, Emil Costinescu. — Doi senatori, cele două elemente ale opozițiunii au fost cuvântul prin personalitățile lor cele mai însemnate din senat și domniile lor, n'au vorbit ca niște adversari învierșnăți.

În momentele acestor învierșnări nu există în atmosferă, și știți de ce nu există?

Di Dăscău a spus-o. D-sa începând a declarat că n'au fost momente mai grele și mai grave decât acestea prin care trecem acum: grele prin problemele interioare, grele prin împrejurările din afară.

Ei bine, nu există învierșnare în atmosferă, pentru că numai partidul național liberal poate să stea în asemenea momente pe această bancă de grea muncă și de grea răspundere. (Aplauze)

Acest lucru nu l'am spus noi, ci d-voastră, înșivă, adversarii noștri politici, și ai spus-o în momente de disperare și de spaimă. (Aplauze).

Chiar și ieri dl Dăscău zicea: mai bine să fiți d-voastră la aceste momente pe banca ministerială decât noi.

Dar dacă opozițiunea n'a fost învierșnată, aceeași nu va să zică că ea n'a fost nedreaptă.

Dacă nedreptățile n'ar atinge chestiuni de interes general, le-ași trece ca vederea; însă pe cele mai principale și cari privesc chestiuni importante vom căuta să le îndreptăm.

Di Maiorescu a început prin tot ce putea să ne spună mai plăcut, spre a rezerva în urmă ceea ce putea să ne fie neplăcut.

Astfel a început arătându și mulțămirea că Majestatea Sa Regele n'a înșănătoșit, că a revenit în mijlocul nostru; a arătat apoi aderarea sa și a partidului d-sale la hotărârea de a se întinde și asupra Dobrogei toate drepturile instituțiilor noastre constituționale.

Dar nici deasupra acestor cuvinte de mulțumire n'a lipsit o umbră groasă de nedreptate. D-sa ne întreabă: pentru ce așteptat 30 de ani ca să introduceți toate drepturile constituționale în Dobrogea? De ce 30 și nu 25 de ani?

Noi, la rândul nostru, credem că suntem în drept să vă întrebăm întrebarea: Pentru ce 25 de ani și nu cu atât mai mult 26, 27 ani?

Pentru ce a-ți stat la putere în 1905, 1906 și parte din 1907 și n'ați hărăzit și Dobrogei constituțiunea țării?

Știți de ce? Pentru că nici un act politic important n'a putut să fie săvârșit de adversarii noștri singuri. (Aplauze).

Dacă veți lua în șir toate actele politice mari ale țării noastre, de mai mult de jumătate de secol, veți vedea că în totdeauna ele au fost săvârșite de către partidul național liberal. (Aplauze).

Dacă a-ți încercat toate!

și tot nu v'au trecut durerile reumatice cereți o sticlă de

SPIRT DE GHIAȚĂ

care face să înceadă durere de cap, de dinți, provenite din răceală, ca d. e. teze imediat orice junghieri în coaste și în spate, se folosește cu rezultat bun. În contra GUTURAIULUI singurul remediu.

Prețul unei sticle 60 fiteri, o sticlă mare 1 cor. 20 fil., 3 sticle mari sau 6 sticle mici se trimit porto franco.

Cantități mai mici nu se trimit prin postă.

Se găsește și se poate comanda la
Szémann Agoston,
farmacist,
Hatvan, Főter nr. 126.

Se expediază zilnic în toate părțile lumii

Veți vedea că îndată ce s'au ivit împrejurări grele, probleme grave de deslegat, conservatorii s'au eclipsat ca prin farmec dela putere și ne-au lăsat nouă sarcina grea dar și onorătoare de a săvârși toate operele cele mari politice și naționale. (Aplauze).

Se pretinde, în ceea ce privește întinderea constituției asupra Dobrogei, precum se pretinde de obicei la cutare sau cutare împrejurare, că așfi ar fi emis mai de mult același idee? Dar intențiunile nu fac două parale dacă nu sunt urmate de fapte; însuși infernul e pavat de bune intențiuni, după expresiunea celui mai mare poet italian, și totuși infernul tot infern rămâne.

Nu se cantă dar în politică cine a avut cutare sau cutare intențiune, ci cine realizează aceste.

Noi vom da drepturi constituționale Dobrogei, al nostru e meritul, nu al cutării sau cutării, care a avut aceeași intențiune. E cu totul nepotrivit de a se vorbi în această chestiune de intențiuni și de idei, când dela reinarea Dobrogei în stăpânirea noastră chestiunea intrării ei sub regimul nostru constituțional era de sine pusă.

Di Maiorescu este tot atât de nedrept când ne impută că n'am denunțat încă tratatul nostru comercial cu Austro-Ungaria și ne cere acum, în numele partidului conservator, să-l denunțăm în termen de 17 zile.

Dar înainte de a reveni noi la putere în 1907, în împrejurările pe care le știți, de ce d-voastră în 1905, în 1906 și parte din 1907, doi ani și jumătate aproape, nu ați denunțat acea convențiune, și pretindeți acum să o denunțăm noi, naprasnic în termen de 17 zile? (Aplauze).

În 1903, aflându-ne la guvern, noi întreprinsesem o mare campanie economică. Am alcătuit întâiu un tarif vamal protector, care să servească de bază și pentru negocierile noastre cu statele străine, și pentru dezvoltarea industriei noastre naționale.

Am căutat apoi a negocia primul tratat de comerț, care să servească de tip pentru cele următoare. Însă abia terminasem negocierile cu Germania și, mai înainte de ratificarea tratatului nostru cu această putere, ne-am retras dela guvern.

Noi ne-am retras în Decembrie 1904 și tratatul a fost ratificat la 12 Aprilie 1905.

Dar adversarii noștri, cărora noi le dăm exemplul de a cânta totdeauna o înțelegere romană în chestiunile cele mari, de ce n'au arătat aceeași dorință față cu noi? de ce n'au venit să ne întrebe care erau intențiile noastre, când am început acea mare campanie?

Dacă ne-ar fi făcut întrebarea le-m fi răspuns că am alcătuit întâiu tarifal nostru francamente protector — și veți vedea că nu acest tarif a scumpit viața, el a făcut numai să se nască industria, — după ce am făcut tarifal, am căutat să încheiem primul tratat de tip, tratatul cu Germania, negociat în condițiunile cele mai grele, cu trei întreruperi, cea din urmă așa de gravă, din cauza rezistenței noastre, încât ne îndoiam de reușită.

După ce am încheiat acel tratat tip, aveam de gând să denunțăm toate celelalte tratate, îndată ce el va fi ratificat. În executarea acestui plan începusem metodic: adresasem invitațiuni la toate puterile, cu cari fusese în relațiuni comerciale, să vie să negocieze noile tratate.

Germania s'a grăbit a răspunde cea dintâia la invitațiunea noastră. Dacă după ratificarea tratatului nostru cu această putere, denunțăm deodată toate celelalte tratate, nu putea să ne facă nimenea imputarea că am procedat în contra uneia din puteri cu spirit de ostilitate, deoarece denunțăm deodată toate tratatele; ne rămăne în urmă un an să îngrijim de încheierea tratatelor celor noi.

Însă oratorii conservatori și acume cei fără alt calificativ, au urmat înainte fără să denunțe nici un tratat; au încheiat tratate cu Anglia, Rusia, Belgia, Serbia, Franța, dar tratatul cel mai însem-

nat, cel cu Austro-Ungaria, nici nu l-au încheiat, nici pe cel vechiu, nu l-au denunțat, ei au continuat prin consimțământ tacit a-l aplica, și puterea vecină și amică, cum a numit-o di Maiorescu, nu cerea nimic mai bine decât să continue această stare de lucruri.

S'ar putea crede că termenul de 17 zile dat de di Maiorescu pentru denunțare, a fost consecința greșelii ce făcuse crezând că denunțarea trebuie să se facă numai la finele fiecărui an, — nu și dăduse osteneala să citească tratatul — dar am văzut că și după ce însuși d-sa a făcut rectificarea acestei erori, cere tot ca în 17 zile să se denunțe tratatul. În fața acestei stăruințe suntem în drept a-l întreba: de ce nu l'au denunțat d-lor în timp de 2 ani și jumătate? Față cu procedura urmată până astăzi, noi credem că dacă am asculta acum acest consiliu, am putea face o mare greșală. Notați bine: Negocierile sunt numai suspendate; trebuie să se reia peste puține zile. Dacă acum am face actul pe care îl cere într'un mod atât de absolut di Maiorescu, Austro-Ungaria n'ar mai avea nici un interes să urmeze de îndată negocierile, căci are un an înainte ei; pe când dacă ajungem în Ianuarie la o înțelegere, se va aplica de îndată noua convențiune, poate chiar dela 1 Martie. Ascultând de cererea diui Maiorescu, am putea să pierdem un an, și deosebit ne-am pune în pozițiunea neplăcută de a ni se zice că am recurs la un act de ostilitate care nu s'a aplicat nici unei alte puteri. Situațiunea s'ar schimba însă cu totul dacă nici în Ianuarie n'am putea să ajungem la o înțelegere.

Și apoi, d-lor! credeți d-voastră, că noi, cari ne-am dat probele noastre în această materie, avem trebuință de presiunea și de bănușile opoziției ca să ne facem datoria?

Coloșii mei dela ministerul industriei și comerțului v'a spus că nu vom sacrifica nici una din industriile și meseriile noastre. O afirm și eu din nou aceasta.

Oare tot așa s'ar putea zice și despre două din convențiunile ce s'au încheiat pe când nu eram noi la putere? Oare convențiunea cu Engiltera n'a sacrificat în parte interesele industriei noastre textile de bumbac, căci după acea convențiune tortul nu se mai poate face în țară? Cu ocazia negocierii acelei tratat, s'a văzut lucrul extraordinar, că puterea cu care tratam să ceară 12 lei la sută kilograme ca taxă la tortul de bumbac, și noi să-i acordăm 5 lei! Ceva ne mai pomeni! Eram liberi să concedăm 5 lei, să dăm chiar gratis, fără taxe, tortul de bumbac țesăturilor noastre până se vo fi înființat filaturi în România, dar nu să fim legați prin convenție pe 12 ani. Când Engiltera a cerut 12 lei se mulțămă de sigur și cu 20 lei, și atunci se mai puteau înființa filaturi de bumbac în țară; astăzi nu mai poate să fie vorba de o industrie completă; a rămas o jumătate de industrie, trebuie să se aducă tortul din Engiltera, altfel nu se poate lucra. De făcut tortul în țară nu poate să mai fie vorba 12 ani.

Tot așa se poate zice și de a doua convențiune încheiată cu țara la care merg toate simpatiiile noastre, cea mai caldă iubire a noastră.

Industria pălărilor era înfloritoare în țară; ea era completă, căci începea dela întrebunțarea părului dela tăbăcari și dela resturile țesăturilor de lână, cu care se făceau aci cioșurile, și apoi din acestea se făceau pălărilile de toate calitățile; aveam o industrie completă; s'a redus la nimic taxa pe cioșuri și acea industrie s'a ruinat.

Nu pot să admit că iubita noastră Italie, care în orice ocaziuni ne volestă binele, n'ar fi încheiat o convențiune cu noi dacă resistam în această singură chestiune.

Acum s'a desființat în fabricile de pălării până și utilajul pentru fabricarea cioșurilor; aceste stabilimente nu mai trăiesc decât de azi pe mâine din ce le acordă statul: ele se ocupă numai cu fasonarea pălărilor din cloșele importate, iar nu de o industrie completă.

Afirm, că asemenea lucru nu se va vedea într'o convențiune negociată de noi. (Aplauze.)

Nu vom admite să se atingă nici una din industriile și meseriile noastre.

Convențiunea dela 1875 cu Austria distrasese toate meseriile din țara noastră. Nu mai se purtau decât obiecte din Pesta și din Viena: hăinăria, cizmăria, lăngăria, toată confecțiunea ne venea gata de scoală. Se desființase toate meseriile vechi românești și se ucisesse orice aspirațiune la o industrie românească.

Convenția din 1893 a mai salvat câte va industriei și meseriilor, dar volu cită între altele una care este de mare importanță pentru noi, țara viticolă, industria dogăriei; pe aceasta o desființase cu desăvârșire, de nici nu se mai găseau dogari în țară. Dogele brute erau transportate din țara Românească în Brașov; acolo se fabricau butosiile și apoi se exportau la noi fără vamă. Subt acest regim nu mai găseam nici la vii dogari cari să ne repare butosiile la străngerea recoltei.

Când negociem noi un tratat de comerț, asemenea lucruri nu se vor vedea. (Aplauze).

Ne vom apăra din toate puterile, industria, meseriile și toate interesele noastre economice; vom apăra acel tarif grație cărui s'a dezvoltat industria, căci dacă n'a născut și s'a dezvoltat industria în țara Românească, aceasta se datorește legii din 1887 pentru protecțiunea industriei, apoi tarifului jumătate protector din 1893, și mai cu seamă tarifului protector din 1904. Vă rog, duceți-vă la Ministerul industriei și cercetați câte cereri de noi industrii s'au făcut dela 1904 și până astăzi, și veți vedea, că numărul lor este de zece ori mai mare de cât fusese până atunci.

Aceasta se datorește tarifului protector. Și cine se va atinge de dispozițiunile lui principale, va distruge însăși industria, căreia datorăm buna noastră stare economică de astăzi.

Vă adușei aminte de crizele înspăimântătoare care ne băntuiau pe când țara noastră era numai agricolă?

Astăzi avem o țară agricolă și industrială, și vedeți cum trecem peste crizele agricole fără mare sdruncinane. În 1904 a fost o mare criză agricolă, dar nu s'a simțit prea mult în afacerile financiare.

Anul trecut și anul curent au fost recolte rege; cu toate acestea nu s'a simțit criză, fiindcă acum sunt 200.000.000 de lei, reprezentând produse industriale, ce rămân în țară, nu mai ies din țară cum se întâmpla în trecut.

Țiu să apar tarifal, fiindcă se pregătește atacuri în contra lui, subt pretext că scumpește viața!

Mare eroare! Arătați-mi vă rog un obiect de prima necesitate care să fie lovit prin tarif? Unul singur. S'a scumpit pâinea; tarifal e de vină? Totuși noi, care dăm pâine în Europa întreagă ne plângem că ea s'a scumpit.

S'a scumpit carnea, legumele, toate articolele de hrană. Acestea sunt impuse prin tarif?

Lemnele, le-am importat vreodată?

S'a scumpit fănu, care înainte se găsea sub 3 bani kilogramul și acum se plătește cu 10 bani kilogramul. Palele sunt mult mai scumpe decât eră fănu înainte. Tarifal e de vină?

(Va urmă).

Agatha Bârsescu-Radovici la Abrud.

În 19 l. c. marea tragediană dna Agatha Bârsescu Radovici a ținut o reprezentare și în orașul nostru, în Abrud capitala munților. Publicul nostru a făcut toate pregătirile pentru a primi pe marea artistă, așa cum se cuvenia renumelui ei și ospitalității proverbiale a munților. O seamă de dame și domni luaseră cu drag angajamentul de a jucă ca diletante împreună cu artista, pentru a-i dă prilej, să scoată cu atât mai

Toate damele se facideal de frumoase prin efectul bun al
LAPTE DE IDEAL
care adeverește nenumăratele crori de mulțumită.
Face să dispară roșata feței, plstruile, petele de ficat și toate necurățeniile pielii.

Prin folosirea cremei Ideal ajungem să avem o față curată, fragedă, catifelată și fină! De aceea vă rugăm ca la comandă să ne scrieți precis dacă fața e grasă sau uscată.

Se capătă numai la însuși fabricantul:
KUDAR LAJOS Szent László, gyógyszerész — — Makó Ujváros — —

— 1 borcan de cremă Ideal 1 cor. —
Pudra Ideal 1 cor. Săpun Ideal 70 al.
Comandele prin postă se satisfac repede și punctual.
Preparatele medicale și chimice au fost premiate la expozițiunea igienică internațională din 1879 cu medalie de aur, cu crucea de merit franceză și cu diploma de distincție.

mult în relief talentul, geniul său, dar autoritățile locale au ținut să-și arate și de astădată părinteasca îngrijire pentru noi, interzicând concursul diletanților. Și dacă pentru volnicia aceasta nedemă avem ceva mângâiere, este, că am putut admiră pe marea tragediană nu numai în rolul Medeei ci și în cel al Sapphei și Phaedrei. Nu mă simt chemat a aprecia jocul neîntrecut al doamnei Bârsescu.

Inteligența din Abrud și tot jurul chiar și mai îndepărtat a știut aprecia importanța producțiunii, căci în număr frumos s'a învârit în rândurile ascultătorilor ei, depărându-se ca tot atâția admiratori ai ei.

Și dacă noi ne-am ales cu cele mai bune impresii și am trăit sub farmecul jocului ei clipe de înălțare sufletească, cred că și artista a cules cele mai frumoase impresii dela noi bucurându-se în tot timpul șederii sale între noi de ospitalitatea, căreia i-a mers vestea, a doamnei Ana Filip și a dlui Dr. Laurențiu Pop, în casa cărora după cuvintele ei proprii s'a simțit ca fiică sub îngrijirea părintească. Publicul din Abrud și-a arătat venerațiunea față de artistă oferindu-i un buchet de flori și — fiind în țara aurului — o ștufă de aur de toată frumusețea, iar din apropiatul Câmpeni un tânăr înflăcărat i-a oferit de asemenea un buchet de care atârna o panglică lată tricoloră.

Criza orientală.

Ambasadorul austro-ungar a remis deja marelui vivir condițiunile stabilite de către cabinetul de externe din Viena. Vizirul le-a luat la cunoștință și le va prezenta consiliului de ministrii. Răspunsul Porții va urma numai după decisiunile consiliului de ministrii. După informațiile sosite dela Constantinopole, ministerul de externe austro-ungar oferă 50 milioane de coroane despăgubire și alte concesii economice, pe când Turcia pretinde 100 de milioane. Ministrul de externe rus, după cum se afirmă, va face, Vineri, declarații liniștitoare în ședința Dumei, asupra situației diplomatice. Va declara că Rusia nădăjduște menținerea păcii în Europa, cu atât mai vărtos, că nu se simte îndemnată a se război pentru slavii de Sud.

În Serbia spiritele sunt iarăși instrunite a război. Guvernul Velimirovits, care a dovedit intențiuni pașnice, probabil va cădea peste câteva zile, ajungând la putere elementele războinice de sub șefia lui Pașici. Serbia nămește și azi cete de voluntari în Rusia și n'a încetat să aștețe nici jăratecul din Muntenegru.

Negocierile cu Turcia.

Se telegrafiază din Constantinopole: Conteșul Pallavicini ambasadorul austro-ungar a'a înfățișat luni înaintea Porții și, conform îndrumărilor primite din Viena, a declarat că Austro-Ungaria e învoită să plătească Turciei o sumă mai mare, cu condițiunea însă, ca Turcia să nu privească suma aceasta tribut de vazalitate. Monarhia intenționează să plătească 50 milioane de franci, pretinde însă în schimb garanții, că Turcia va efectua o parte din comandașele sale în Austria și Ungaria.

Guvern războinic.

Se anunță din Belgrad: Criza de cabinet a devenit foarte acută. Joi se va da lupta decisivă între Pașici și Velimirovits,

ministrul președinte actual. Soarta guvernului, după părerea bărbaților politici din Belgrad, e deja pecetluită și e mai mult decât sigur, învingerea elementelor războinice, din cari se va constitui un regim coaliționist. Noul guvern va începe iarăși cu mobilizările și va intra în legături cu guvernul din România și Bulgaria, pentru a obține o trecere liberă pe seama trupelor voluntare din Rusia. Generalul Popovits a sosit la Odessa și a provocat pe voluntarii ruși să plece în Serbia. Trupele se vor transporta pe vasele principelui Gagerin până la Burgas, peste Marea-Neagră, iar de acolo vor fi duse cu trenul în Serbia pe cheltuiala guvernului sârb. Între voluntari sunt mulți din elita rusă. Între alții: 5 generali, mai mulți cetățeni de frunte, doi nepoți ai lui Tolstoj, principele Demidor, contele Orloff și încă mulți alții.

Fortificarea portului dalmatic.

După informațiile ziarului »Pokret« din Agram, la Cattaro a sosit de curând o comisie specială ca să viziteze porturile de acolo. S'a constatat, că Teodo nu corespunde scopului pentru care s'a construit, deoarece e prea expus tunurilor muntenegrene.

Pregătirile Muntenegrului.

Se anunță din Cetinje: În Muntenegru a sosit de curând un mare transport de cai, peste Turcia. Pregătirile de război se urmează cu stăruință.

Declarațiile ministrului Prade.

În adunarea electorală din Reichenberg, ministrul austriac Prade a ținut slătkieri o vorbire mai lungă, declarând că ministrul de externe a aranjat foarte neistete anexiunea Bosniei. Pe vremea războiului ruso-japonez anexiunea s'ar fi putut îndeplini fără nici o greutate. Situația actuală internă e tot pe stăt de gravă ca și cea externă. Dr.-ul Kramarz a invincit pe naționaliștii germani de reacredință, numindu-i și mincinoși. Oratorul respinge invinuirile acestea și declară, că numai cehii întrebunțează minciuna de armă politică. Va fi fericit când va depune mandatul și nu va mai avea de a face cu astfel de oameni politici. Ministrul Beck a căzut de intrigile socialistilor creștini. Cabinetul Benerth va avea să învingă multe stavili și numai având parlamentul o mare putere de viață s'au putut vota cheltuielile statului.

Din străinătate.

Lueger și România. Primarul Vienei, în cursul ședinței consiliului municipal, răspunzând unei interpelări cu privire la șansele de votare a proiectului de lege autorizând guvernul să trauzeze raporturile comerciale cu străinătatea, declară că atât dânsul cât și ceilalți trimiși ai orașului Viena în parlament au votat proiectul de lege. Tratatul de comerț cu Serbia, a zis Dr. Lueger, se bucură, este drept, de foarte pașine simpatii la Viena; dar întra cât privește România, Dr. Lueger zise că va depune toată influența sa pentru a se consolidă legăturile de comerț cu această țară și pentru a se acordă astfel patriei austriace un puternic punct de sprijin în peninsula Balcanică.

Atentat contra Sultanelui. După »Yeni Gazetta«, Sultanel a înmănat ieri marelui vizir o știre care i-a fost trimisă, vestind că 60 de anarhiști americani au cercat să comită un atentat joia trecută. Ministrul poliției desminte în mod formal arestarea unui singur anarhist american.

Fostul mare vizir, Said Pașa a fost ales președinte al Senatului, »Yeni Gazetta« află din Plevje că trei batalioane au sosit acolo și că alte două și o baterie sunt așteptate.

„Ikdam“ află că ordinea a fost restabilită la Mecca.

Mișcarea culturală.

Secțiunea română a partidului social-democrat din Budapesta, aranjează Sămbătă, în 26 Decembrie 1908, (a doua zi de Crăciunul catolic) — în marea sală a ospitalității Holecz, VII, strada Huszár Nr. 10, colț cu piața Szegényház, în dosul bisericii Erzsébet, — o mare serată literară, cu următorul program:

1. Deschidere, corul; Votul universal.
2. Ioan Mihaj, conferință; Influența teatrului asupra muncitorilor.
3. I. Ciser, declamație; Moartea lui Fulger.
4. V. Chiva, declamație; La icoană.
5. Tăranu; Doine din instrument muzical.
6. Spiridon N. Calu; Va ceti o navelă, de Carageale.
7. I. Vișțalar, declamație; Decebal către popor.
8. Anuța M., declamație; Dreptate.
9. Tăranu; Căntece populare.
10. Spiridon N. Calu, declamație; Bordel și mormânt.
11. I. Vișțalar, poem în proză; Anul Nou.
12. I. Ciser, declamație; Trei Doamne și toți trei.
13. A. Cristea; Cuv. de închidere.
14. Corul; Gornistul. Intrare liberă.

NOUTAȚI.

ARAD, 23 Decembrie n. 1908.

— **Librăria „Tribuna“ în Arad.** Ieri ni-a sosit un nou transport de cărți din București. Editura întregă a marelui institut de editură din București »Minerva« am primit-o. Ea cuprinde aproape întreaga noastră literatură modernă în ediții ieftine, accesibile și pentru cea mai modestă pungă. Atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra catalogului ce publicăm pe contrapagină și-i rugăm să sprijinească librăria noastră.

— **Învingerea românilor la Buziaș.** Ieri, în 22 Decembrie, s'au ales membrii comitetului comunal din Buziaș, pentru viitorul period, reușind românii Ioan Pepa, protopop, Nestor Foale, Traian Crista și Giuca Busuioc, alături de patru nemți. Ungurii au suferit o totală înfrângere. Învingerea a rezultat din înțelegerea cu nemții.

— **Procurorul și judele de instrucție în gimnaziul din Brad.** Din Brad primim știrea că procurorul și judele de instrucție a descins la gimnaziul de acolo, nu la vr'un ordin al guvernului, ci în urma unui denunț mizerabil ce s'ar fi făcut împotriva directorului Dr. P. Opreșă. Procurorul a descins în liniște fără sbiri și a constatat adevărul: o denunțare ordinară și lipsită de temei. Grăbim să liniștim deci și noi opiniunea publică și să ne exprimăm deodată disprețul față de astfel de apucături mizerabile.

Știrea despre întreg incidentul ni-a fost de altfel comunicată din cercuri despre cari nu putem presupune că ar urmări publicarea de relațiuni păgubitoare gimnaziului.

Atâta putem constată, și constatăm cu regret că sunt mari neînțelegeri în Brad și interesul suprem național cere ca frații să înceteze cu dușmăniile, că altfel se periclitează — instituțiunea scumpă tuturor românilor.

— **Andrei Juriga,** deputatul slovac și-a împlinit deja 2 din trei părți a temeiței de stat la cât a fost osândit pentru agitație. După lege, și neigașilor li-se da libertate condiționată, dacă s'au purtat bine în temniță.

Juriga, care a răbdat cu resemnare, a petiționat și el să fie eliberat condiționat (la libertate fiind să nu ia parte la intruniri). A fost însă respins. Probabil pentru siguranța — statului.

— **Distincție.** Părintele protopop gr.-cat. din Timișoara, Gheorghe Trăila din prilejul serbării jubileului de 50 ani a preșției sale, a fost distins de către Majestatea Sa regele, cu crucea de aur.

— **Concertul Uros Jurisky.** Vineri, în prima zi a Crăciunului catolic, va concerta în sala fe-

stivă a hotelului Central, în Arad, vestitul cântăreț de operă sârb Uros Jurisity. Programul: 1. Verdi — „Aida“, 2. Leoncavallo — „Bajazzo“, 3. Halévy — „Ovveica“, 4. Verdi — „Trobadour“, 5. Gounod — „Faust“, 6. Dóczy — „Cântece populare“, 7. Meyerbeer — „Africana“. Inceputul la orele 5 d. a. Prețurile de intrare: Loc I 5 cor., loc II 4 cor., loc III 2 cor. Galeria pentru studenți 1 cor. Publicul arădan așteaptă cu viu interes acest eveniment artistic.

— **Pierduți cu desăvârșire.** Nici până acum nu putem zice că au aparținut grosului națiunii, de aici încolo însă se pot considera ca absolut pierduți românii gr.-cat. din Macău. Ei au decis adică să ceară în biserică liturghie maghiară. Și anume vor cere-o la papa. Episcopatul român gr.-cat. respectiv, desigur va interveni și el pentru a combate la Roma precedentul primejdios ce s'ar crea.

— **Bombardare din aeroplan.** Aviatorul Knabenshue făcând experiențe zilele trecute cu aeroplanul său, s'a ridicat neobservat asupra orașului Los-Angelos (California) și din înaltul vădului a cerut o ploaie de bombe, imitații de hârtie, asupra caselor. Knabenshue a voit să arate cât de ușor s'ar putea bombardă orașele de sus, de pe aeroplan.

— **Pentru soldații noștri din Bosnia.** Citim în „Gazeta Transilvaniei“: Sâmbătă la amiază s'a încheiat colecta inițiată în favorul soldaților noștri aflați în Bosnia, și în același zi s'au expediat victualie, îmbrăcămintă și bani dăruiți la locul destinațiunii. Din darea de seamă ce ni-se trimite din partea magistratului orașului Brașov rezultă că pe lângă haine și alimente s'a colectat în bani suma de 841 cor. 48 bani, în care sumă este luat și venitul concertului de Vineri seara 407 cor. 20 b.

— **O nouă parohie românească în America.** Ziarului românesc „America“ care apare în Cleveland l-se anunță din Indiana Harbor, că preotul Simion Mihăileanu a înființat o nouă parohie gr. or. în marele oraș care se formează acum sub numele de „Geri Indiana“.

Pentru așezarea parohiei s'au obținut trei locuri gratuite: unul pentru biserică, unul pentru școală iar altele pentru casa parohială.

— **La Pompell,** afară de poarta nolană, s'a aflat, într-o pătură de lapili (bombe vucacice mici), un schelet de om și lângă el o pungă cu bani, alte lucruri și o călimară.

E scheletul unui nenorocit, care a încercat să scape de moarte, fugind cu ce-a putut apuca în grabă.

— **Deslandre,** directorul Observatorului astronomic din Mendon, a adus la cunoștința Academiei de științe, că Lowell a descoperit în sistemul planetar al Scarelui, un element necunoscut încă pe pământ.

Acest element se află pe Joie, Saturn, Uran și Neptun. Cu cât planeta e mai departe de Soare, cu atât și elementul e în câțime mai mare. Cele patru planete au și aburi de apă.

Observatorul dela Flegstall, California, unde lucrează Lowell, e la înălțime de 2400 de metri și într'un loc foarte uscat și senin.

— **Creta veche și cea nouă.** D. G. Hogarth a vorbit într-o seară la Midland Institute, în Birmingham, înaintea unui public numeros, despre Creta.

A arătat că'n această insulă s'a dezvoltat într-o vechime foarte depărtată cea mai veche civilizație europeană. Această civilizație a fost încoronarea celei zise egeeană, pe care descoperirile lui Schliemann ne-a adus-o mai întâi la cunoștință. Dar nici descoperirile lui, nici cele ce-au urmat până la sfârșitul veacului al nouăsprezecelea n'au putut să ne dea idee adevărată despre ea. Nu-i puteam nici urmări creșterea nici vechimea, nici ști dacă era localnică sau străină. Mai ales nu se știe că avea un alfabet și o religie foarte veche.

Creta ne-a dat aceste lămuriri. Acuma știm că e peste măsură de veche, localnică și neartănată, vrednică a se asemăna în toate privințele cu cele mai mari civilizații antice.

Conferențiarul a arătat prin proiecțiuni clădirile, podurile arhitecturale, relieful, statuetele, modelările, etc., din vârstă cea mai veche și cea nouă a bronzului. A dovedit prin pilde cât de

înaintate erau viața socială, religia și cunoașterea scrisului.

Această civilizație a lucrat de bună seamă, în mare parte la alcătuirea celei helenice. Nu are mare însemnătate rasa Egeenilor, dacă erau Helleni sau nu. Nu suntem în stare a ne rosti în privința rasei lor, căci faptele sunt puține și contradicțoare. Inse un lucru știm: nici Egeenii, nici Hellenii nu erau rase curate; apoi mai știm că e un element comun între ei și Hellenii. Iatăzându-se civilizația sa asupra țărilor vecine, Creta și-a pierdut foloasele ce trăgea din faptul că era insulă.

În epoca elenă a căzut pe rangul al doilea, iar în cea romană la treaptă de provincie. Venetia i-a putut da oareși-care înflorire.

Incheie rostindu-se pentru unirea insulei cu Grecia și zice o'a fost greșală că unirea nu s'a făcut îndată după războiul turco-grec.

— **Locuitorii chinei.** După statistica publicată acum de curând China are 438 mil. 214 mii locuitori, dintre cari 69 852 sunt străini.

— **Concert.** A doua zi de Crăciun ungrul arădanilor vor avea mare concert: pe alui Frater Loránd, care singur își va cânta compozițiile și se va acompania cu vioara.

— **Cum se fac cercetările la jandarmi.** Subt titlul „Acuze încontinuu unul sergent de jandarmi“ „Budapesti Hirlap“ scrie următoarele (nrul dela 23 c.):

„Nagy Dobos Bertalan, fost jandarm, a făcut arătare anul acesta, la 19 Ianuarie la comanda jandarmerească supremă, că Nagy Sándor, sergent cercuat bate feciorii. Supremul comandant a ordonat cercetare, care însă n'a demonstrat acuzaele lui Nagy Dobos Bertalan. Procuratura regească a pornit atunci proces împotriva lui Nagy Dobos pentru calomnie în contra autorității. Tribunalul a pertractat azi procesul și a achitat pe acuzat, deoarece martorii au dovedit că erau drept acuzaele lui Nagy Dobos Bertalan.“

Ce va'oare mai au atunci anchetele comunei jandarmerești?!

— **Recunoștință.** St. domn I. Triska în Cluj. Vă acuză la cunoștință și pentru lucrarea primită vă exprim cea mai caldă mulțumire, căci prin repararea d-tre specialistă a mecanismului, pianul a devenit deplin folosirea. — Torda Szt. László, contele Nicolae Mikos.

— **Vin de deal de Ghleroc** calitate excelentă este de vânzare la dna Cristina Secula, Gyork, (Arad m.) cantitate dela 50 litre în sus. Butosiile sunt a se trimite tot la aceeaș adresă.

Ultime informațiuni.

Audiența ministrului Wekerle.

— Prin telefon. —

Budapesta, 23 Decembrie.

Ministrul președinte Wekerle a fost primit azi la orele 11, în audiență specială de către Majestatea Sa monarhul în palatul din Schönbrunn. Wekerle a prezintat spre sancționare proiectele votate de corpurile legiuitoare ungare și a făcut relații asupra situației politice din Ungaria.

După audiență primul ministru a avut o întrevedere cu baronul de Aehrenthal în palatul ministerului de externe.

De seară Wekerle se va întoarce la Budapesta.

Economie.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Budapesta, 21 Decembrie 1908.

INCHEIEREA la 1 ORĂ și jum.:

Grâu pe Aprilie 1908 (100 kg.)	25 05 - 25 08
Săcară pe Aprilie	20 48 - 20 50
Cucuruz pe Mai	14 62 - 14 64
Ovăș pe Aprilie	17 14 - 17 16

Prețul cerealelor după 100 kg. a fost următorul

Grâu nou

De Tisa — — — —	24 K. 75—25 K. 70
Din comitatul Albei —	24 „ 55—25 „ 45
De Pesta — — — —	24 „ 65—25 „ 55
Bănățenească — — — —	24 „ 70—25 „ 60
De Bacica — — — —	24 „ 75—25 „ 70
Săcară — — — —	20 „ 10—20 „ 30
Orzul de nutreț, cvalit. I.	16 „ 25—16 „ 45
„ de cvalitatea II.	15 „ 85—16 „ 15
Ovăș de „ I.	17 „ 30—17 „ 55
„ „ „ II.	17 „ 00—17 „ 30
Cucuruz — — — —	14 „ 00—14 „ 20

BIBLIOGRAFIE.

Au apărut: Două cuvântări rostite în camera română în ședința dela 11 și 18 Decembrie de Nae T. Popp, deputat de Craiova una la discuția legii pentru tocmele agricole, cealaltă, în format de interpelare privitoare la Banca Națională. Dnul Nae T. Popp este unul dintre fruntașii parlamentului român și din discursurile sale se degajează o ferbinte dragoste de țară și de neam.

Doritorii să le citească să se adreseze dlui Nae T. Popp mare proprietar Craiova.

A apărut: Raportul general al comitetului Reuniunii române de muzică din Sibiu pe timpul dela 1 Septembrie 1907 până la 31 Noembrie 1908.

A apărut: Luceafărul Anul VII. Sibiu, 16 Decembrie 1908. Nr. 24. cu următorul sumar: Oct. C. Tăslăvan Tolstoi. C. Ardelean Sonet (poezie). Oct. Goga Portret (poezie). Liviu Rebreanu. Gh. I. Ciura. Săpân și slugă. Leo N. Tolstoi. Cum s'ajungi la ferioare. Cronică: Teatrul național din București. Conferințele și Seratele de cizării. Conferințe la Brașov. Tornei D. Agatha Bărbăntescu. Știri. — Poșta Administrației: Ilustrațiuni: Leo N. Tolstoi. Leo N. Tolstoi în băta de țaran. Leo Tolstoi cântare. I. Repin: Contul Tolstoi la piug. Leo Tolstoi și sora sa Maria (călugăriță).

A apărut: „Revista Teologică“ Nr. 11. Organ pentru știința și viața bisericească. Cu următorul cuprins: Fost-au primii creștini din rusism — comuniști? Dr. Nicolae Bălan. Lit. conducătoare la pregătirea predicilor Vasile Gușă. Din trecutul bisericii românești Gruiș. Mijloc de realizare a problemei învățământului religios în școala populară Dr. Patru Șpaș. Modernism și enciclica „Pascendi“ Arhim. Iuliu Scriba. Conferințe religioase P. Morușca. Predică la ierarh Nicolae Traian Petrișor. Mișcarea literară N. B. și P. M. Informațiuni N. B. și T. C. Teatrul cultului religios Cantor. Răspuns Cantor. B. dactia și Administrația: Sibiu, strada Măcelărilor, 45.

A apărut: „Revista“ Anul III. — Nr. 23-24 cu următorul sumar: D. Tomescu: Critica noastră literară. N. Vulovici: Moldova (poezie). C. Ionescu-Șișești: Pădurea Neagră. I. U. Sorici: Pe malul Tisei (poezie). D. N. Cotori: Vreun nouă (II). M. Săulescu: Trei leagăne (poezie). G. Doinaru: Căderea guvernului (schiță). E. Ionescu: Lunei (poezie). N. Băneșcu: Com a la primită apariția foii „Steaua Dunării“. C. D. Călinescu: Cântărețul (poezie). I. E. Torocșan: Odată toamna (traducere). I. U. Sorici: Durea (poezie). P. P.: Cronică. C. Ș. Făgețel: Scrieri

Poșta Administrației.

Ioan Popescu preot, N. Porák. Am primit cor. ca abon. până la finea anului 1908.

Redactor responsabil Constantin Savu.
Editor proprietar Georgs Nichin.

Telefon 168.

Laborator medical în Arad.

Auszterweil László și Kallos József chimiști, la laboratorul policlinicei medicale chimice din **Budapesta**, au deschis un laborator medical în Arad.

Examinează urina, scuipatul, laptele doilor, conținutul stomacului, sângele ș. a.

Laborator: piața Andrásy 7. Stațiunea adunat materiile Ezsébet körut 9.

atențiunea fabricanților și a economilor!

Skafszky Adolf

Fermă de mașini și montarea lor. BUDAPESTA, VIII Tömő utca nr. 23.

Se angajează să monteze tot felul de mașinării,

pentru ferestre și mașini cu aburi precum și în fabrici de spirt și de cărămidă, apaducte, pompe compresare,

Montarea tipografiilor

tot asemenea transmisiuni și conducte de ploaie. — Primesc reparaturi și transporte de mașini.

În atențiunea medicilor și a barbierilor.

În primul atelier din Ardeal de ascuțit cu putere electrică, se ascute și se melirează cu prețuri moderate tot felul de instrumente medicale și de barbier. Instrumentele trimise pe poștă se ascute în 24 de ore.

Solicităm încrederea binevoitoare rămân cu stimă:

Exner Sándor
NAGY-SZEBEN.
Kleine Ring 25.

Alexandru Văleanu

magazin de mănuși, de bandaje și de pantofărie ortopedică. Sighetul-Maramurășului.

Piața principală (Főtér)

Beșici de gumă americane, beșici de pește — franțuzești. —

Prezervative femeiești, Ciocapi de gumă, suspenzoare, bandaje, mănuși, bandaje „Diana”, — irigatoare. —

Execut după comandă medicală ghetete ortopedice pentru picioare ori-cât de bolnave și dure — roase. —

HEICZER FERENCZ

croitor de haine civile preoțești și uniforme.

Nagyvárad, strada Körös nr. 22.

Am onoare a aduce la cunoștința onor. preoți că mi-au sosit pentru sezonul de toamnă și iarnă postavurile negre, cari își păstrează culoarea și le țin în magazinul meu bine asortat, pentru comanda din provincie ajunge o reverendă de model, sau o haină, la dorință mă duc ori unde cu plăcere pe cheltuiala mea proprie.

Tot asemenea țin în magazin postavurile cele mai noi și moderne din patrie, franceze și engleze pentru tot felul de pardesiuri și paltoane de iarnă foarte bune.

Anunț.

Se cearcă o femeie inteligentă și de etate, lângă un domn singuratic și cu pozițiune socială onorifică. Epistolele închise să se adreseze la adm. »Tribunei« sub anonimul »Credință și onoare.«

DÓSA FARKAS

fabricant de biliard în Cluj,

Kolozsvár, Mátyás király-tér nr. 3.

Deposit de biliard gata. Pregătesc mese de biliard și le reparaț atâ

n oraș cât și în provincie, imediat. Țin în deposit bastoane de biliard (daco) țiulele de biliard de bansolin și फिल्ड, (os de elefant), apoi: creță, piele de biliard, lipici și ori-ce alte lucruri trebuincioase.

Primesc tot felul de lucrări de instalare pentru cafenele, cofetării și locuințe.

**Cu plătire în rate!
arme de vânători,
* * revolvere. * ***

— Mare asortiment, — la **IOAN KALENDA**, în Oradia-Mare, (Nagyvárad) lângă biserica Holdaș. Telefon pentru comitat 245.

Economisește multă

oboseală, timp și lemne fiecare menageră care spală rufele cu

pravul de săpun **pentru spălat**

arătat de mine, și rufele se fac curate și albe ca zăpada. La fiecare pachet e adăugat și un prospect.

Prețul unui pachet 24 fileri și 12 fileri.

Se găsește la

Stefan Knezevits, Temesvár
Fabrik, Hauptgasse 25, „Zur Salzmühle.

TUNCZKY GYULA

Prima fabrică de mobile de fer și aramă, de somiere de sîrmă și trăsuri de copiii din Ungaria de Sud.

TEMESVÁR - Jozsefváros, Hunyadi utca 48.

Își recomandă mobilele de fer și de aramă, soniere de oțel pentru paturi după măsură, fabricație proprie.

Primește aranjamentul hotelurilor, internatelor și spitalelor, face paviloane de fer după măsură.

Catalog de prețuri gratuit și franco.

